

Helyzetkép a lengyel gazdaságról a választások után

Wisniewski Anna

1. *A Demokratikus Baloldali Szövetség - Munka Uniója (SLD-UP) koalíció nem szerzett abszolút többséget a választásokon, ami azt jelenti, hogy vagy felvállalja a kisebbségi kormányzást, vagy koalíciós kormányt alakít.* A jelenlegi helyzetben mindkét megoldás gyengíti annak esélyét, hogy a szükséges megszorító intézkedések maradéktalanul végrehajtásra kerüljenek. Annál is inkább, hiszen a szóba jöhető koalíciós partnerek - a liberális középpárt, a Polgári Platform (PO) egyre nyilvánvalóbb vonakodása miatt - a Lengyel Néppárt (PSL), illetve a szélsőséges megnyilvánulásairól híres Önvédelem (Samoobrona) pártja. A koalíciós tárgyalások már megkezdődtek és a legnagyobb esélye egy a PSL-lel kötendő koalíciónak van. Mindez megnehezíti majd az EU-csatlakozási tárgyalásokon a meg egyezést olyan amúgy is érzékeny kérdésekben, mint a mezőgazdaság vagy a regionális politika. *Aggasztó jelenség az is, hogy az EU-szkeptikus pártok az új parlamentben a mandátumok mintegy 20%-át szereztek meg.*

2. Az 1999-ben és 2000-ben még 4,1%-ot elérő GDP növekedés 2001-ben várhatóan csupán 2,5%-os lesz. *A gazdasági növekedés lassulásának oka a belső kereslet csökkenése (2001 első negyedévében 1,4%-kal esett vissza), ami számos ágazatban (pl. a korábban húzóágazatnak számító autógyártásban és építőiparban) visszafogta a termelést és tovább növelte a demográfiai okokból amúgy is egyre nagyobb munkanélküliséget. A vállalati szektor beruházásai is elmaradtak a korábbi évek eredményeitől a Lengyel Nemzeti Bank Monetáris Politikai Tanácsa által nagyon magasán tartott kamatlábak és a kedvezőtlen piaci*

kilátások miatt. Kedvező trendről egyedül az export terén számolhatunk be, amely 16,7%-kal bővült az év első felében, szemben az import 2,8%-os bővülésével, annak ellenére, hogy a zloty még mindig túlértékelt, és a lengyel külkereskedelem számára meghatározó EU piacok gyengén teljesítenek. A reálgazdaság visszafogott teljesítménye és az Európai Unió és az amerikai gazdaságra jellemző gyenge konjunktúra elhúzódása következtében feltételezhető, hogy az export hozzájárulása a bruttó nemzeti termék előállításához az elkövetkező hónapokban visszaesik majd. *2002-ben a lengyel gazdaság gyorsabb ütemű növekedésére lehet számítani, az előrejelzések 3,5%-os GDP növekedést prognosztizálnak feltéve, hogy az EU gazdaságok nem lassulnak tovább és a Monetáris Politikai Tanács kamatcsökkentést hajt végre.* A folyó fizetési mérleg hiánya várhatóan a GDP 4,6%-át teszi ki 2001-ben, ez azonban nagyban függ majd az országba beáramló külföldi tőke nagyságától.

3. A gazdasági mutatók messze elmaradnak azokról a számoktól, amelyekkel Jaroslaw Bauc ex-pénzügyminiszter az idei költségvetési tervben kalkulált. Akkor még 4,5%-os GDP növekedést prognosztizáltak 2001-re. A lassulás miatt az idei költségvetést módosítani kellett, ennek megfelelően a hiány 2001-ben a GDP 3,9%-át éri majd el. A 2002-es költségvetési deficit ezzel szemben a megszorító intézkedések nélkül elérheti akár a 90 milliárd zloty-t (GDP 11%-a). *A kialakult költségvetési hiány három tényezőre vezethető vissza: (a) a gazdasági növekedés lefékeződésére, (b) a szejm által megszavazott törvényekre, amelyek egy részéről már megszavazásuk-*

kor tudni lehetett, hogy nem képes a költségvetés finanszírozni, c) végül pedig a lengyel államháztartás nem megfelelő szerkezetére. Az új kormány a jövő évi költségvetési deficitet a GDP 5%-ában, vagyis 40 milliárd PLN-ben maximálta. Az ehhez szükséges bevételeket a pénzügyminiszteri tárca várományosa, Marek Belka egyrészt a privatizációs bevételekből reméli (ez évben mintegy 10 mrd PLN), illetve államkötvények és állampapírok kibocsátásából. Elengedhetetlen lesz új bevételi források keresése is. A tervek között szerepel az ÁFA-kulcsok átalakítása (az építőipari alapanyagok ÁFA kulcsa változatlan marad). Az importadó bevezetése ugyanakkor egyre kevésbé valószínű, hiszen az csupán néhány évre jelenthet bevételt és a csatlakozási tárgyalások döntő szakaszában megkérdőjelezheti, hogy a lengyel gazdaság valóban képes helytállni az egységes piac nyílt versenyében. Felmerült ezenkívül a kamatadó bevezetésének lehetősége, illetve néhány adókedvezmény megszüntetése. A kiadási oldalon sokkal kényesebb és nehezebben átvihető megoldások sorakoznak. Ilyen a közalkalmazotti bérek 2 évre történő befagyasztása, a szociális és egészségügyi kiadások lefaragása. A nyugdíjak befagyasztásáról az SLD vezetés nem beszél.

4. *A Monetáris Politikai Tanács 5%-os inflációt tűzött ki célul 2002-re.* (2001-ben az infláció várhatóan 5,9%-os lesz.) Erre azonban a tanács által nem befolyásolható olyan tényezők is hatással lesznek, mint az államháztartási hiány alakulása, az árfolyamváltozások, vagy az üzemanyag- és élelmiszerárak. Az MPT előrejelzése feltételezi, hogy az élelmiszerpiac továbbra is kedvezően alakul, a fogyasztási adó tervezett növelése azonban megnehezíti az inflációs terv elérését.

5. *A külföldi tőkebeáramlás jelentősen mérséklődött,* amire külső és belső tényezők egyaránt hatással voltak. Egyrészt a Buzek-kormány a tervezettnél lassabban folytatta le a privatizációt, ami kevesebb bevételt jelentett. Másrészt a világgazdaság motorjának számító országok növekedése lelassult (USA, Németország), ami a külföldi befektetések megcsappanásával járt. Harmadrészt a világpiacra kialakult instabil politikai helyzet, az Egyesült Államokat ért terrorista támadás fokozta bizonytalanság is kihatással van és lesz a

jövőbeni befektetések alakulására is. Nem várható, hogy 2001 második felében megélnékül a külföldi befektetések üteme, várhatóan az eddigi mértékben alakul majd, vagy tovább lassul. Ezen a privatizációs bevételek segíthetnek, ilyen céllal várhatóan 6-7 milliárd USD érkezik az országba. Optimális esetben – vagyis ha a költségvetési hiány mértékét sikerül kezelhető keretek között tartani, a nemzetközi piacok stabilizálódnak, folytatódik a gazdaság liberalizálása és az EU-jogharmonizáció – akkor a lengyel gazdaság akár 7-8 milliárd USD külföldi tőke vonzására is képes. A jelenlegi túlbürokratizált rendszer megreformálása, aktív befektetés-ösztönzési politika folytatása, az ország infrastruktúrájának javítása azonban előfeltétele a külföldi tőke visszacsalogtatásának. A külföldi tőke megadóztatása rendkívüli károkat okozna a gazdaságnak.

6. Összességében a lengyel gazdaság kilátásai nem túl rózsásak. A kialakult helyzetben a kormánynak mindenképpen *kezelhető szintre kell szorítania a költségvetési hiányt.* Ehhez elkerülhetetlen lesz megszorító intézkedések meghozatala. Ugyanakkor a jövő szempontjából alapvető fontosságú *az eddig halogatott vagy felemásan végrehajtott szerkezeti reformok folytatása* – különös tekintettel a munkanélküliség problémájának kezelésére, a munkajogi szabályozás liberalizálására, valamint a *költségvetési kiadások átstrukturálása.* A megfelelő intézkedések meggyőzhetik a Monetáris Politikai Tanácsot (MPT) is arról, hogy felvállalhat egy nagyobb méretű – 4-5 százalékpontos – kamatcsökkentést. Amennyiben a fenti lépések elmaradnak, Lengyelország a gazdasági egyensúlytalanság állapotába kerülhet, az instabilitás pedig minden bizonnyal lassítja majd az ország EU-csatlakozását. Ha azonban az MPT nem lát biztató jeleket a kormány részéről, nem csökkenti a kamatlábakat, ezzel védve az inflációt és a fizetési mérleget, ami a gazdaság további lassulásához, akár recesszióhoz is vezethet.

* * * * *